

derliv i mellemkrigstiden, der værdifuldt supplerede den sociale romanlitteraturs mørke.

Vagn Dybdahl

Bent Gravesen: *Strategi i forandring. SF 1959-89.* (SP-Forlag, 1989). 171 s.

Som det siges i indledningen er bogen ingen partihistorie, men en blanding af en historisk analyse og et debatindlæg. Det centrale emne er partiets overvejelser om sit politiske ståsted og sin politiske strategi set i større sammenhæng. Navnlig overvejelserne omkring SF's rolle som katalysator, hhv. alternativ til Socialdemokratiet er indgående behandlet.

Det kan diskuteres, i hvilket omfang disse overvejelser var retningsgivende for partiets praktiske politik eller »tilpasset det allerede givne moralske valg«, som det siges et sted – eller om de måske hovedsagelig var akademisk tidsfordriv. Studiet af dem har alligevel ledt Bent Gravesen frem til nogle interessante karakteristika af de enkelte faser i partiets udvikling. Han karakteriserer utvivlsomt med rette bruddet i 1967 som et brud mellem »to forskellige erfaringsverdener og til dels to forskellige klassestrømninger«, hvor Aksel Larsens fløj med rod i DKP og tilhørende en generation, for hvem velfærdsstaten ikke var nogen selvfølge, var villig til at betale store indrømmelser for konkrete resultater, der synede af mindre for de yngre akademiske lag. Det er næppe forkert, når det om SF under det første »arbejderflertal« siges, at det led af »indre politisk skizofreni«, omend billedet er blevet tegnet lidt skævt, fordi det er overset, at SF ved skatteforliget i 1967 dog fik gennemført en mærkesag ved skattefradragets afskaffelse.

Mere summarisk og debatpræget er skildringen af de senere faser, hvor de nye mellemlag omsider satte afgørende præg på partiet, og hvor det forekommer mindre indlysende at behandle dets udvikling i et traditionelt marxistisk klassekampsperspektiv. SF's tumultariske op- og nedgange i 70erne og 80erne søger nok også en forklaring i større perspektiv, som en del af de omstruktureringer, der i det hele taget har præget de seneste årtiers danske politik. Endelig skæmmes bogen af nogen overfladisk jargon. Hvorfor skal f.eks. al modagitation betegnes som »hetz«?

Alligevel er bogen et interessant bidrag til forståelse af udviklingen i de seneste årtiers danske politik.

Henning Poulsen

Tyge Krogh: *Mellem efterkrigshjælp og u-landsbistand. Den internationale tuberkulosekampagne 1947-1951.* (Lægeforeningens forlag, 1989). 321 s.

Bogen er først og fremmest en grundig undersøgelse af den vaccinationskampagne, der i Europa og delvis i andre verdensdele blev iværksat af Unicef og WHO, og hvor Danmark i samarbejde med Norge og Sverige fik den ledende rolle. Den betegnes som en forløber for senere tiders u-landsbistand.

Forklaringen på, at Danmark blev centralt placeret i dette internationale hjælpearbejde findes i, at Dansk Røde Kors allerede i 1946-48 havde påbegyndt massevaccinationer, især i Østeuropa, som hjælp til krigsramte lande – i en form, der var mindre valutakrævende end fødevarehjælpen. Det er ikke mindst fortjenstfuldt, at bogen inddrager de politiske og økonomiske perspektiver, der fra starten ledsagede hjælpearbejdet, og forfatteren har også haft sans for at bruge det udsendte per-

sonales beretninger som en række glimt af efterkrigstidens sociale vilkår i forskellige lande. Selvom bogen i nogen grad har karakter af et mindeskrift, er der samtidig tale om et solidt og professionelt udført historisk arbejde.

Henning Poulsen

Anita Dethlefsen: *På vej mod EF. Landbruget og de europæiske markedsplaner 1957-72.* (Landbohistorisk Selskab, 1988). 144 s.

Bogen er en bearbejdet version af forfatterens historiespeciale. Den belyser og analyserer de danske landbrugsorganisationers holdning til de europæiske markedsdannelser fra oprettelsen af De Seks til Danmarks indtræden i det udvidede fællesskab.

Den hidtidige opfattelse har nærmest været, at et enigt landbrug oprindelig stod bag ønsket om, at Danmark skulle tilslutte sig De Seks allerede i 1957. Formålet med undersøgelsen har været at efterprøve, om eller hvor længe denne enighed faktisk var til stede, og forfatteren søger i den sammenhæng at kaste lys over erhvervets vilkår i efterkrigsårene og give et indblik i, hvordan de forskellige landbrugsorganisationer varetog de ofte heterogene medlemsinteresser.

Fremstillingen bygger først og fremmest dels på internt materiale (bestyrelsesmødereferater m.v.) fra bl.a. Landbrugsrådet, De danske Landboforeninger, Danske Husmandsforeninger, Centralforeningen af Tolvmandsforeninger samt fra svineslagteri- og kvægsalgsorganisationer, dels på disses og andre landbrugsorganisationers trykte beretninger og indlæg i øvrigt i den offentlige debat.

Bogen er inddelt i tre kronologiske

hovedafsnit, hvoraf det første dækker perioden frem til 1960, da Vesteuropas opdeling i to markedsblokke blev en realitet ved oprettelsen af EFTA. Det næste omfatter tiåret 1960-69, hvor den franske (læs de Gaulles) modstand mod Englands tilslutning til De Seks cementserede markedsdelingen, mens det sidste behandler forhandlingsperioden 1970-72 indtil Danmarks optagelse sammen med England (og Irland).

I de enkelte afsnit gives der ud over en oversigt over landbrugets økonomiske og markedsmessige udvikling en nuanceret redegørelse for de enkelte organisationers argumentation og motiverne bag. Det fremgår heraf, at deres tilknytning til de forskellige produktionssektorer (korn, kvæg, svin) meget hurtigt kom til at spille en afgørende rolle for deres holdninger. Så snart England i forbindelse med EFTA-dannelsen gav nogle – ganske vist små – lempelser på den danske landbrugseksport, var både husmandsorganisationerne og svineslagterierne tilbøjelige til at betinge sig, at dansk tilslutning kun måtte ske sammen med England, mens kvægorganisationerne (herunder landboforeningerne) i højere grad fastholdt ønsket om dansk enegang. De divergerende synspunkter blev udtrykt op gennem tresserne, bl.a. i forbindelse med gennemførelsen af landbrugsstøtteordninger, og først i forhandlingsrunden 1970-71 lagde organisationerne igen vægt på at markere landbrugets enighed i ønsket om EF-tilslutning.

Trods sit beskedne omfang giver bogen et udmærket bidrag til belysning af nogle væsentlige sider af dansk landbrugs moderniseringsproces i efterkrigsårene. Især for videre undersøgelser over landbrugets udvikling i 1960'erne er den et godt udgangspunkt.

Erik Korr Johansen